

ФОРМУВАННЯ ПЕДАГОГІЧНИХ КОМПЕТЕНЦІЙ У ЗДОБУВАЧІВ ПЕДАГОГІЧНОЇ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Клеба Анна Іванівна,

кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри
інформатики КЗ «Харківська гуманітарно-педагогічна академія»

anna-kleba@ukr.net

Давидченко Інна Дмитрівна,

кандидат педагогічних наук, викладач кафедри
української лінгвістики, літератури та методики навчання
КЗ «Харківська гуманітарно-педагогічна академія»

davidchenkoid@ukr.net

Нечипоренко Марина Олександрівна,

викладач кафедри іноземної філології
КЗ «Харківська гуманітарно-педагогічна академія»

marina16091996@gmail.com

Реформування системи освіти в Україні відбувається на основі компетентнісного підходу, який повинен забезпечувати набуття здобувачами вищої освіти навичок та компетенцій, необхідних для ефективної діяльності у XXI столітті.

За компетентнісного підходу акцентується увага на ефективності освіти, причому як результат освіти розглядається не сума засвоєної інформації, а здатність людини діяти у різних проблемних ситуаціях [7].

На думку науковців А. Андрюхіної та О. Коротаєвої професійні компетенції виховують ціннісне відношення до обраної професії, що є одним із мотивів її здійснення й наголошують на виховній діяльності здобувачів освіти та створення умов для розвитку педагогічних компетенцій [1]. Тому актуальною та обов'язковою мусить бути педагогічна компетенція.

Аналіз літературних джерел показав, що дослідженнями педагогічної компетенції займалися науковці С. Архангельський, Т. Ісполатова, Ю. Саксонова, Т. Ул'яницька та багато інших. Водночас у здобувачів педагогічної освіти необхідно формувати виробничо-технологічну, соціально-комунікативну, рефлексивну та дидактико-технологічну компетенції, які разом з педагогічною компетенцією уявляють собою змістову основу професійно-педагогічної культури педагога професійної освіти.

Н. Кузьміна в якості окремих видів педагогічних компетенцій виокремлює: методичну компетенцію в області дослідження способів формування знань,

умінь і навичок у здобувачів вищої освіти; психолого-педагогічну компетенцію в області мотивів, здатностей, спрямованості здобувачів вищої освіти; аутопсихологічну компетенцію [6].

У дослідженні Н. Залкіної до складу педагогічної компетенції входять комунікативна компетенція, а також компетенція проєтування діяльності. Дослідники В. Єлагіна та Н. Ковальова вважають, що до складу педагогічної компетентності здобувачів вищої освіти, майбутніх педагогів, обов'язково повинна входити дослідницька компетенція, відносячи її до однієї з ключових компетенцій у професійній педагогічній діяльності [3]. На їх думку, дослідницька компетенція представляє собою основу, яка розвиває інтелектуальні, комунікативні, проєктувальні вміння, критичне мислення, креативність студентів.

А. Казарінова пропонує самоосвітню компетенцію, яка має формуватися у процесі навчання. Авторка трактує цю компетенцію, як «складний процес переростання самостійної роботи студента у самоосвіту» [4, с. 64]. Процес оволодіння цією компетенцією передбачає творчу активність та самостійність у придбанні знань у закладі вищої педагогічної освіти.

Необхідність формування у здобувачів вищої педагогічної освіти гендерної компетенції відмічена у дослідженні Л. Кобелянської [5]. Дана компетенція входить до складу загальнонавчальних та професійних компетенцій та являє собою інтегровану особисту освіту, що виявляється в діяльності при рішенні різноманітних соціальних та професійних завдань; передбачає наявність знань про сутність гендера і специфіку його конструювання в суспільстві, власне ціннісне відношення до розвитку особистості з позиції гендерного підходу, а також вміння виявляти ситуації гендерної нерівності та адекватно протистояти їм.

На думку І. Ващенко та М. Кляп можливе формування ще однієї компетенції – конфліктологічної, на основі поєднання різних видів діяльності й досягнення загальних і особистих цілей, і яка виявлятиметься через такі функції: мобілізаційну, інформативну, прогностичну, регулятивну, ціннісну, рефлексивну, інтегративну [2, с. 178].

Також, на формування педагогічних компетенцій може впливати участь у науково-дослідницьких конференціях з питань освіти. Здобувачі вищої освіти ознайомлюються із передовим педагогічним досвідом, можуть представляти свої власні дослідження.

Таким чином, процес формування педагогічної компетенції у здобувачів закладів вищої педагогічної освіти є найважливішою частиною сучасної підготовки фахівців у сфері освіти. Це обумовлено самим поняттям педагогічної компетенції, яка визначається як педагогічні здібності та професійно значущі якості, які необхідні для успішної діяльності у сфері освіти. Оволодіння випускниками зазначеними компетенціями дозволить успішно виконувати свої професійні та посадові обов'язки.

Список літератури

1. Андрюнина А.С. Формирование ценностного отношения к профессии у будущих педагогов во внеучебной деятельности. *Педагогическое образование в России*. 2016. С. 47–51.
2. Ващенко І. В., Кляп М. І. Конфліктологія та теорія переговорів: навч. посіб. К.: Знання, 2013. 407 с. (Вища освіта ХХІ століття).
3. Елагина В. С. Исследовательская компетенция как компонент профессионально-педагогической компетентности студентов педагогического колледжа. *Инновационное развитие профессионального образования*. 2015. № 1. С. 118–121.
4. Казаринова А. Ю. Опыт реализации новой программы спецкурса «Самообразовательная компетенция будущего учителя в педагогическом ВУЗЕ». *Вестник Челябинского государственного педагогического университета*. 2009. № 5. С. 63–72.
5. Кобелянська Л. С. Гендерна освіта в Україні: Реалії та перспективи. Проблеми освіти. *Науково-методичний збірник*. Вип. 36. К. : НМЦ ВО, 2003. С. 3–8.
6. Кузьмина Н.В. Акмеология: пути достижения вершин профессионализма. М. : Рос. акад. управления, 1993. 73 с.
7. Пометун О. І. Теорія та практика послідовної реалізації компетентнісного підходу в досвіді зарубіжних країн. *Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи*. Київ : К.І.С., 2014. С. 15–24.